

ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเปลี่ยนพันธุ์ข้าว จากพันธุ์พื้นเมือง
เป็นพันธุ์ส่งเสริม : ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรในเขตอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นางสาวรัตนาวดี บุรณภิวังศ์

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๕

ISBN 974-561-557-9

008529 17118360

**FACTORS AFFECTING FARMERS' ADOPTION OF
REPLACING NATIVE RICE VARIETIES WITH THE RECOMMENDED ONE: A CASE STUDY
OF THE FARMERS IN AMPHOE CHAIYA, SURAT THANI PROVINCE**

Miss Rattanawadee Buranapiwong

**A thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Arts**

Department of Public Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1982

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการ เปลี่ยนพันธุ์ข้าวจากพันธุ์พื้นเมือง เป็นพันธุ์ส่ง เสริม :
ศึกษา เฉพาะกรณี เกษตรกรในเขตอำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย นางสาวรัตนาวดี บุรณภิวังศ์

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวัติ บุญลือ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

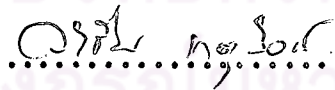

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ ปูนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อรารม ปิรันธน์โอวาท)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ บำรุงสุข สิทธอำไพ)

..... กรรมการ
(ดร.วิเชียร เกตุสิงห์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวัติ บุญลือ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ได้แก่ ร้อยละ การหาค่าความสัมพันธ์แบบ เพียร์สันและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การประมวลผล
ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การ เปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริม ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่การเกษตร
ความรู้เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริมและการพัฒนาทางเทคนิคการเกษตร มีความสัมพันธ์ไปในทิศทาง
เดียวกันกับการยอมรับข้าวพันธุ์ส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ปัจจัยการพัฒนาทางเทคนิค
การเกษตรมีค่าสหสัมพันธ์สูงสุดคือ ๐.๖๖

๒. เมื่อพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้พบว่า สามารถอธิบายความแตกต่างของการยอมรับ
ข้าวพันธุ์ส่งเสริมได้ร้อยละ ๖๓ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยการพัฒนาทางเทคนิคการเกษตร เป็นตัวแปร
ที่สำคัญที่สุดในการอธิบายการยอมรับข้าวพันธุ์ส่งเสริม ซึ่งมีค่าถึงร้อยละ ๔๔ ส่วนปัจจัยที่สำคัญ
รองลงมาคือ ความบ่อยครั้งในการ เปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่การเกษตร,
ความบ่อยครั้งในการ เปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริมจากวิทยุ, ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่
การเกษตรและความบ่อยครั้งในการ เปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริม จากการประชุมเกษตรกร
ส่วนปัจจัยอื่น ๆ เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญน้อยมากในการพยากรณ์

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสื่อสารในเรื่องเกี่ยวกับนวัตกรรมที่เผยแพร่จะมีผล
กระตือรือร้นต่อการยอมรับนวัตกรรมเพิ่มขึ้น เมื่อมีความรู้และการใช้เทคนิคทางการเกษตรที่ได้รับการพัฒนา
แล้วอย่างพอเพียง การส่งเสริมความรู้และวิธีการใช้นวัตกรรมจึง เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ควรกระทำเพื่อ
การยอมรับนวัตกรรมในโครงการเผยแพร่ นวัตกรรมใหม่ ๆ ทาง การเกษตร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Factors Affecting Farmers' Adoption of Replacing
Native Rice Varieties with The Recommended one :
A Case study of the Farmers in Amphoe Chaiya,
Surat Thani Province

Name Miss Rattanawadee Buranapiwong

Thesis Advisor Assistant Professor Tanavadee Boonlue, Ph.D.

Department Public Relation

Academic Year 1982

Abstract

Rice, one of the most important economic crops of Thailand. It is not only the principle food for all Thai people and also is the country's chief export. Today, the rice production of Thailand per rai one the average is comparatively low and it's quality does not reach the standard and the price is decreased. One reason of low product is that farmers have still used the native varieties. Therefore, Ministry of Agriculture and Cooperatives organized a project in the South to replace the native rice varieties with the recommended one in order that it will bring about more rice product and high quality.

This study was designed to fulfill two objectives.

1. To determine the relationship between (a) the exposure to the recommended rice varieties information, (b) the credibility of the

agriculture extension workers, (c) the knowledge on the recommended rice varieties, (d) the developed agricultural technology and the farmers' adoption of the recommended rice varieties;

2. To assess the significance of each factor which exclusively answers the degree of differences of the farmers' adoption of the recommended rice varieties.

A sample of 300 farmers were selected randomly from 3724 total population living in Amphoe Chaiya, Surat~~Thani~~ Province. All of the selected farmers were individually interviewed according to the pre-arranged questionnaire. Frequency distribution, Pearson product moment correlation coefficient and multiple regression were used to analyze the data.

The results of the study are as follows

1. The exposure to the recommended rice varieties information, the credibility of the agricultural extension workers, the recommended rice varieties knowledge and the developed agricultural technology are significantly and linearly correlated to the farmers' adoption. Particularly, the highest correlation is found between the developed agricultural technology and the adoption of rice farming innovation ($r= 0.66$)

2. Considering all the factors that affect the farmers' adoption, the developed agricultural technology is the most significant variable to explain the differences of farmers' adoption of the recommended rice varieties. The less significant variables are the frequency of exposure to the recommended rice varieties, the frequency of radio exposure on the

same subject, the credibility of the agricultural extension workers and the frequency of the group meeting.

The empirical data have shown that communication of innovation has more impact when there is adequate knowledge and use of developed agricultural technology. Therefore, promoting knowledge and use of innovation become a major recommendation for agricultural innovation adoption programme.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เสร็จสิ้นลงด้วยดี โดยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนาวดี บุญลือ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาตลอดจนช่วยแนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์และช่วยตรวจสอบข้อบกพร่อง แก้ไขสิ่งต่าง ๆ มาโดยตลอด ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อรุวรรณ ปิณฑน์โอวาท ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ดร.วิเชียร เกตุสิงห์ ผู้อำนวยการกองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้คำแนะนำในเรื่องสถิติและแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย และเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์บำรุงสุข สิทธิอำไพ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ คุณสุเรนทร์ เพชรชิน เจ้าหน้าที่การเกษตรจากสำนักงานเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคอื่น ๆ และข้อมูลการดำเนินการใช้สื่อ เพื่อเผยแพร่เรื่องข้าวพันธุ์ส่งเสริมในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ขอขอบคุณ คุณยงยุทธ รัชชาติ จากกองทดสอบ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ช่วยเหลือในการเขียนโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และขอขอบคุณน้อง ๆ ที่ได้ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งเพื่อน ๆ ที่ได้ให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ที่ได้ให้ทั้งกำลังใจและทุนทรัพย์ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดเวลา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ฅ
รายการตารางประกอบ	ฌ
รายการแผนภูมิประกอบ	ฑ
รายการแผนที่ประกอบ	ฒ
บทที่	
๑. บทนำ	๑
ความเป็นมาและสภาพปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	๑๐
ขอบเขตการวิจัย	๑๐
นิยามศัพท์	๑๑
ปัญหาที่วิจัย	๑๒
สมมติฐาน	๑๒
ข้อจำกัดของการวิจัย	๑๓
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๑๓
๒. ทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๔
แนวความคิดเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรม	๑๔
บทบาทของสื่อในการเผยแพร่ นวัตกรรม	๒๒
ความน่าเชื่อถือของสื่อ	๒๗
บรรทัดฐานทางสังคมทางด้านการเกษตร	๓๐

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
การจัดการนวัตกรรมการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัย

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

๓. ระเบียบวิธีวิจัย	๔๗
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๗
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	๔๘
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	๕๐
ความเชื่อถือได้ของข้อมูล	๕๑
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๒
กรรมวิธีทางข้อมูล	๕๓
การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๓
เกณฑ์การให้คะแนน	๕๖
ข้อจำกัดของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	๕๘
๔. ผลการวิจัย	๕๙
๕. สรุปและเสนอแนะ	๙๑
ผลการวิจัย	๙๑
ข้อเสนอแนะ	๙๕
บรรณานุกรม	๙๘
ภาคผนวก	๑๐๗
ประวัติผู้เขียน	๑๓๘

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ	๖๐
๒	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	๖๐
๓	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	๖๑
๔	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีอาชีพหรือธุรกิจ	๖๒
๕	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามผลผลิตข้าว ในปี ๒๕๒๔	๖๓
๖	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเนื้อที่การทำนา	๖๔
๗	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับสื่อแต่ละประเภท	๖๔
๘	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับ ข่าวสารเกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริมจากวิทย์	๖๖
๙	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับ ข่าวสารเกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริมจากโทรทัศน์	๖๗
๑๐	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับ ข่าวสารเกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริมจากเอกสารเผยแพร่	๖๘
๑๑	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับ ข่าวสารเกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริมจากการประชุมเกษตรกร	๖๘
๑๒	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับ ข่าวสารเกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่การเกษตร	๗๐
๑๓	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความสนใจและติดตามข่าวสาร จากสื่อชนิดใดมากที่สุด	๗๑
๑๔	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการได้รับข่าวสาร เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริมจากสื่อต่าง ๆ	๗๒
๑๕	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการปลูกข้าวพันธุ์ส่งเสริม ...	๗๓

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๑๖ แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพันธุ์ข้าวพันธุ์ส่ง เสริมที่ กลุ่มตัวอย่างปลูก	๗๔
๑๗ แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศกับการ เปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่ง เสริมจากสื่อต่าง ๆ	๗๕
๑๘ แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศกับการ ยอมรับข้าวพันธุ์ ส่ง เสริม	๗๖
๑๙ แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม อาชีพรองกับการยอมรับ ข้าวพันธุ์ส่ง เสริม	๗๗
๒๐ แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เมื่อที่การทำนากับการยอมรับ ข้าวพันธุ์ส่ง เสริม	๗๘
๒๑ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่ง เสริมจาก สื่อต่าง ๆ และความบ่อยครั้งในการเปิดรับฯ กับการยอมรับข้าวพันธุ์ส่ง เสริม ..	๗๙
๒๒ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อที่ เผยแพร่ข่าวสาร เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ ส่ง เสริม ความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อชนิดต่าง ๆ ที่เผยแพร่เกี่ยวกับข้าว พันธุ์ส่ง เสริม ความรู้เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่ง เสริม ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่การ การเกษตร และการพัฒนาทางเทคนิคการ เกษตรกับการยอมรับข้าวพันธุ์ส่ง เสริม	๘๔
๒๓ วิเคราะห์ลำดับความสำคัญของการเปิดรับสื่อ ความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อที่ เผยแพร่เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่ง เสริม ความรู้เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่ง เสริม ความ น่าเชื่อถือของ เจ้าหน้าที่การ เกษตรและการพัฒนาทาง เท คณิตการ เกษตร กับ การยอมรับข้าวพันธุ์ส่ง เสริม	๘๖

รายการแผนภูมิประกอบ

หน้า

แผนภูมิที่

๑	กระบวนการยอมรับที่เป็นสัญลักษณ์	๑๙
๒	เปรียบเทียบการสื่อสารกับการเผยแพร่ข่าวกรรม	๒๒
๓	องค์ประกอบในการเผยแพร่ข่าวกรรมและรูปจำลองการสื่อสารแบบ S-M-C-R..	๒๓

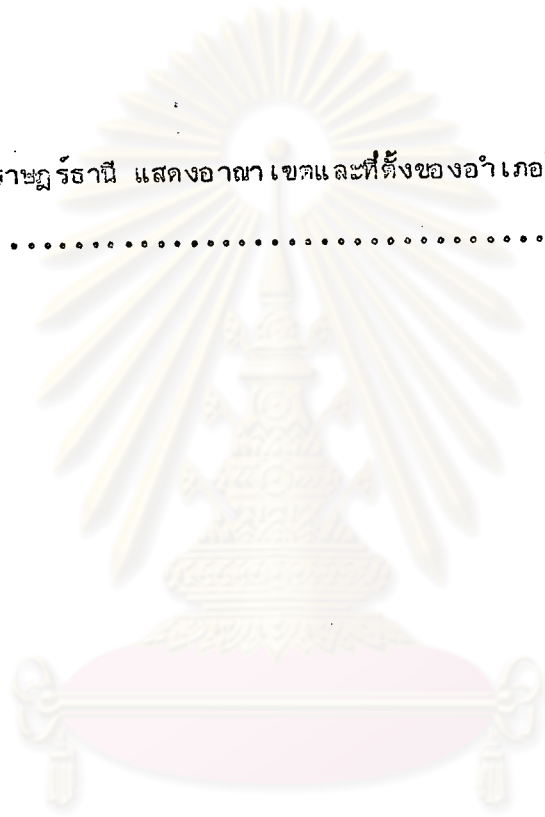
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการแผนที่ประกอบ

หน้า

แผนที่หมายเลข

- ๑ แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงอาณาเขตและที่ตั้งของอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๑๓๗

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย